

CITO INNOVEERT MET INBRENG LEERKRACHT

tekst en beeld:
Auke Schouwstra

Anne en Mo, onthoud die twee namen. Wat Cito betreft worden ze voor alle kleuters in Nederland vast gezelschap wanneer ze spelenderwijs opdrachten maken om vast te stellen hoever ze zijn in hun ontwikkeling. Op de Nationale OnderwijsTentoonstelling (NOT) maakten leerkrachten kennis met het tweetal.

Het vijftigjarige Cito pakt flink uit op de Onderwijstentoonstelling in Utrecht. Een grote stand, fleurig en vrolijk, met veel mogelijkheden om het toetsaanbod van Cito zelf te ervaren. De bezoekers maken er druk gebruik van. Neem het nieuwe product 'Groeiometer', dat de vorderingen van leerlingen in groep 3 tot en met 8 inzichtelijk gaat maken. Marleen Oosterink, Cito-businessmanager voor het primair en speciaal onderwijs, is er heel enthousiast over. "Loop even mee," zegt ze, "dan laat ik het aan je zien." In een paar klikken tovert ze een scherm tevoorschijn waarop de rekenprestaties van een virtuele klas te zien zijn.

INZICHT IN LEERDOELEN

Horizontaal staan alle leerlingen in het scherm, verticaal de leerdoelen waar ze aan werken. In een oogopslag zie je welke leerlingen welke leerdoelen beheersen. "Een leraar kan dan een instructiegroepje maken van de kinderen die nog moeite hebben met het begrip kwart," geeft Marleen als voorbeeld. "Die geeft hij dan extra instructie, terwijl de rest van de klas andere dingen doet." Groeiometer helpt

leraren bovendien meer grip te krijgen op de leerdoelen en leerlijn. Veel pilotscholen zijn enthousiast over de filtermogelijkheden in het dashboard. Met twee klikken krijg je bijvoorbeeld te zien welke leerdoelen op jouw groep van toepassing zijn op het gebied van 'Meten'.

Groeiometer toetst 'formatief': leerlingen krijgen duidelijk te zien wat ze fout deden zodat ze daarvan leren. Volgend schooljaar wordt het product voor het eerst echt ingezet op scholen; een mooie aanvulling op de LVS-toetsen van Cito.

Net als bij andere innovaties van Cito is ook Groeiometer tot stand gekomen in nauw overleg met het onderwijsveld. "Als leerkracht heb je inbreng in hoe het uiteindelijk product eruit komt te zien," zegt groep 5- en 6-leerkracht Cindy Rijkse tevreden. Op de beurs verzorgt ze samen met de Cito-medewerkers een workshop over het nieuwe product.

KIND ALS EIGENAAR

Cindy geeft les op basisschool Laterna Magica in Amsterdam, een leer- en leefgemeenschap waar kinderen op 'natuurlijke wijze' leren. "Ik heb als feedback gegeven dat het leerdoelenoverzicht in Groeiometer niet zo duidelijk was," vertelt Cindy. "Dat is verbeterd, waardoor je nu beter ziet hoe de leerdoelen zich tot elkaar verhouden. Bij de laatste keer heb ik aangegeven dat ook voor leerlingen het overzicht nog moet verbeteren. Dan kan een kind beter zien welke doelen het heeft gehaald en waar het op de leerlijn zit. Een kind zou wat mij betreft ook zelf moeten kunnen aangeven dat het een toets wil doen. Als dat gebeurt, vergroot dat het eigenaarschap van het kind van deze methode. Dat is voor onze school belangrijk in de beslissing het systeem wel of niet aan te schaffen."

Wat Marleen Oosterink betreft is dit dé manier voor Cito om producten te ontwikkelen. "In de drie pilots die we gedaan hebben sloeg het systeem al erg aan. Met het onderwijsveld ontwikkelen we zo nieuwe passende toetsvormen die valide en betrouwbaar zijn," vertelt ze.

DIGITAAL TOETSEN NOG TOEGANKELIJKER

Op een speciaal ingericht 'digitaal plein' liet Cito vol trots de verbeteringen op digitaal vlak zien. Bijvoorbeeld dat

Saskia Wools

Linda Horsels

Marleen Oosterink

scholen vanaf dit jaar 'multi-device' kunnen toetsen. Of scholen nu laptops, tablets of desktops gebruiken, de toetsen werken overall op en nemen leerkrachten veel werk uit handen, zegt Marleen Oosterink. "Digitaal toetsen wordt zo (nog) toegankelijker voor meer scholen. Het merendeel van de scholen toetst nog op papier, terwijl digitaal toetsen de werkdruk verlicht en het een leerkracht veel meer analysemogelijkheden biedt."

GEbruiker DENKT MEE

Cito vernieuwde de afgelopen tijd ook haar methode om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van kleuters. Voor 'Kleuter in Beeld' luisterde Cito intensief naar de reacties van de toekomstige gebruikers. Daarvoor richtte ze onder andere een online community op met bijna 150 kleuterleraren.

"In een werkgroep, hebben leerkrachten bijvoorbeeld meegedacht over de observatiepunten, zelf opdrachten gemaakt én opdrachten van Cito gescreend," vertelt Linda Horsels, toetsdeskundige bij Cito. "De opdrachten bieden de mogelijkheid om bijvoorbeeld verdiepend te kijken bij kinderen die je nog niet zo goed kent. Zo kun je bijvoorbeeld hun woordenschat meten."

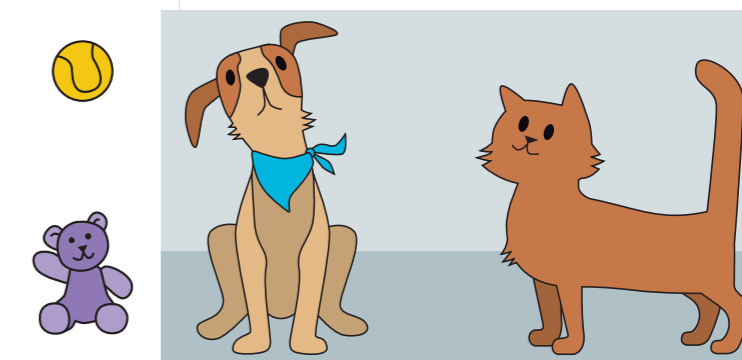
De opdrachten zijn op papier of op het scherm te maken. Telkens zijn twee kinderen te zien: Anne en Mo. De kleuters komen hen op meerdere momenten tegen, wat drempel- en stressverlagend werkt. Een belangrijk winstpunt voor Inge Launy, kleuterjuf met veertig jaar ervaring. "Een jaar of vijftien geleden gingen kleuterleraren steeds meer vragen stellen bij het schriftelijke toetswerk in een strakke setting. Daar heeft het Cito op gereageerd door ons om ideeën te vragen. Ik ben toen

lid geworden van een werkgroep om het toetsen kleuter-vriendelijker te maken. Een interessant traject. Kleuter in Beeld is nu visueel vriendelijker, kleurrijk en het werkt met herkenbare plaatjes. Voor de kinderen makkelijk te begrijpen, zodat er weinig stress is," heeft Launy gemerkt.

FLEXIBEL

"Kleuter in Beeld werkt met leuke opdrachtjes en taken die echt niet voelen als een toets voor een kind. Scholen hebben daar behoefte aan: een systeem dat op een passende, betrouwbare manier de voortgang van kleuters meet," zegt Marleen Oosterink. "Dit systeem is daarbij ook flexibel: voor het ene kind is een korte screening op basis van observaties voldoende, voor het andere kind kan de leraar dieper kijken en een één-op-één-opdrachtje doen om nog meer informatie te verkrijgen."

"Het systeem is echt uit het veld opgekomen, en tegelijk goed onderbouwd omdat we werkten vanuit een duidelijk doel," blikt Inge Launy terug. "Ons ging het erom

"Geef de bal aan Bink de hond. Geef de knuffel aan Saartje de kat."

de ontwikkeling van de kleuter goed in beeld te krijgen en te houden. Het voelt inderdaad niet als een toets, het heeft er meer van weg dat de kleuters spelenderwijs iets met de juf aan het doen zijn. Of we echt geslaagd zijn moet de praktijk uitwijzen. Onze school is er nu ook mee aan de slag.”

Het nieuwe Kleuter in Beeld –Taal zal vanaf komend schooljaar beschikbaar zijn voor scholen. Het jaar erop volgt Rekenen.* Launy zelf zal er niet mee gaan werken, want ze is kortgeleden gepensioneerd. Wat haar er niet van weerhoudt om nog even een appèl te doen op onderwijsgevend Nederland: “Cito stimuleert met Kleuter

in Beeld scholen om zelf de resultaten te analyseren. Blijf daarmee bezig. Als school is het belangrijk te weten waar je staat. In het basisonderwijs moet je jezelf blijven uitdagen!”

* Meer weten over de afspraken in het regeerakkoord over het afnemen van observatie-instrumenten voor kleuters? Meer informatie vind je op <https://www.cito.nl/onderwijs/primair-onderwijs/kleuters/kleuter-in-beeld>

Dit artikel is het vierde in een reeks artikelen in samenwerking met Cito ter ere van hun 50-jarig bestaan.

Prijs voor in beeld brengen spreekvaardigheid

Tijdens de Nationale Onderwijstentoonstelling was er een verrassing voor Cito: de app Beeldverhaal, ontwikkeld door CitoLab, won de Innovatie Award Juryprijs.

“Het gebeurt niet vaak dat leerkrachten de tijd hebben om een kind een compleet verhaal te ontlokken,” zegt manager van CitoLab Saskia Wools. “En tijdens een kringgesprek ligt de focus logischerwijs vaker op de inhoud van het verhaal en minder op bijvoorbeeld de spreekvaardigheid van de leerling.”

Dat was wat ze van leerkrachten hoorde toen ze vroeg hoe zij de spreekvaardigheid van kinderen volgen. Saskia werkte al met spraakherkenningssoftware, van het een kwam het ander en het resultaat is een app waar kinderen zelf mee aan de slag gaan. “Ze krijgen vier

plaatjes te zien en vertellen daar een verhaaltje bij,” legt Saskia uit. Beeldverhaal zet de gesproken tekst om in geschreven tekst die de leerkracht per mail kan ontvangen. “Als de kinderen naar huis zijn, kun je zelf rustig teruglezen wat ze bedacht hebben,” vertelt Angelique van Dijk, intern begeleider van basisschool ASV. Haar school hielp mee bij de ontwikkeling van Beeldverhaal.

DIGITALE WERELD

De jury koos voor Beeldverhaal omdat de app ‘aandacht heeft voor spreekvaardigheid in een digitale wereld’, weet Saskia. “Het blijft heel belangrijk dat een kind zich verbaal goed kan uitdrukken.” Angelique is dat helemaal met haar eens. “In de kring na het weekend vertellen kinderen alleen over dingen die ze zelf hebben meegeemaakt, en dat vertellen ze uit hun hoofd terug,” aldus Angelique. “Met Beeldverhaal worden ze gestuurd, ze moeten iets vertellen over een verjaardag. Je kunt zo nagaan of ze in staat zijn een samenhangend verhaal te vertellen op basis van de verstrekte gegevens.”

Ze is er blij mee dat het Cito het werkveld betreft bij nieuwe ontwikkelingen. “Onze school staat vlakbij het Cito-kantoor, ik heb al eerder in werkgroepen gezeten om mee te denken over toetsen voor begrijpend lezen. Als je dan iets ziet waarvan je weet: zo kun je dat echt niet terugvragen, dan is het fijn dat je het meteen kunt aangeven.”

LIEVER VERTELLEN

Feilloos werkt de spraakherkenning nog niet, maar dat is een kwestie van tijd. De komende periode wordt Beeldverhaal geoptimaliseerd en uitgebreid. Angelique van Dijk wil er graag mee werken, omdat ze ook nog een andere toepassing ziet. Angelique: “Er zijn kinderen die wel een leuk verhaal kunnen vertellen maar het niet op papier kunnen krijgen. ‘Handig dat ik niet hoeft te schrijven’, zei een leerling tegen me, ‘want van schrijven krijg ik stress’. Ook voor die kinderen is Beeldverhaal een mooie aanvulling.”

